

Teknisk note nr. 2

Udviklingen i udbredelsen af frynsegoder blandt danske lønmodtagere 1979-1997

Noten er udarbejdet af Claus Larsen

Rockwool Fondens Forskningsenhed

København 1997

Kort om dette notats indhold

Efter det indledende afsnit 1 og afsnit 2 om den skattemæssige behandling af frynsegoder følger i afsnit 3 en omtale af forskellige vanskeligheder i forbindelse med empiriske målinger af sådanne goders udbredelse i Danmark og internationalt, afsnit 4 omhandler teknikken i de danske undersøgelser, mens resultaterne af disse præsenteres i afsnit 5 Endelig indeholder afsnit 6 en kort afrunding. Litteraturliste findes til sidst i notatet.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	3
2. Den skattemæssige behandling af frynsegoder	6
3. Måling af frynsegodernes udbredelse og afgrænsning af begrebet i denne sammenhæng	9
4. Nærmere om teknikken i de danske undersøgelser	11
5. De enkelte undersøgelser og deres resultater	13
5.1. 1979-1997.....	13
5.2. 1979, 1985 og 1992	14
5.3. 1993/94.....	15
5.4. 1996.....	15
5.5. 1997	15
5.6. Tabelafsnit med oversigt over de vigtigste resultater.....	16
6. Afrunding	26
Litteratur.....	27

Notatets resultater er sammenfattet i artiklen “Udviklingen i frynsegodernes udbredelse i Danmark 1979-1997” af forskningschef, cand.polit. Gunnar Viby Mogensen og stud.polit. Claus Larsen i Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed Nr. 3: Oktober 1997.

1. Indledning

Frynsegoder - også betegnet som personalegoder eller lønaccessorier - er almindelige elementer i debatten om virkningen af det internationalt set høje skattetryk i Danmark og, ligesom sort arbejde og gør-det-selv arbejde, en måde at søge at undgå i hvert fald en del af beskatningen på.

Parallellen til sort arbejde går på de tilfælde, hvor der er tale om helt bevidste forsøg fra arbejdsgivers og arbejdstagers side på uofficielt at erstatte en del af lønnen - eller (en del af) en lønstigning - med nogle ikke-kontante fordele på en sådan måde, at denne del af aflønningen så at sige flyttes ind i virksomheden og helt udenfor skattevæsenets kendskab og kontrol. Her er der tale om, at lønmodtageren får en skattepligtig økonomisk fordel, som efter aftale mellem parterne hverken indberettes eller selvangives. På denne måde bliver den faktiske aflønning større end den officielle.

Ovennævnte er et eksempel på skatteunddragelse, men arbejdsgivers og arbejdstagers sammenfaldende interesser på dette område kan naturligvis også udmøntes på helt legal vis: nemlig når arbejdsgiveren kan fratække udgifterne til et frynsegode som en driftsomkostning, mens godet måske ikke bliver beskattet fuldt ud hos medarbejderen. Dette forhold giver arbejdsgiveren mulighed for at opnå en besparelse på lønudgifterne, mens den ansatte opnår en økonomisk fordel ved ikke selv at skulle købe godet med beskattede lønkroner. Fordelene er af samme slags, hvad enten frynsegoderne opgives til skattevæsenet eller ikke, men fordelene er jo nok - alt andet lige - større for begge parter, når skattevæsenet ikke kommer ind i billedet. Desuden er den til enhver tid gældende lovgivning på området naturligvis afgørende, jf. senere.

Politikens Nudansk ordbog fra 1990 oplyser, at ordet "frynsegode" (spøgende) anvendes om en "skattefri ydelse, der er forbundet med en stilling, fx rabat ved køb i vedkommende firma, brug af tjenestevogn". Men ordets praktiske betydning og anvendelse er i dag normalt udvidet til også at omfatte *skattepligtige* ydelser ved siden af den egentlige løn.

I konsekvens heraf omtales "frynsegoder" nu i Den Store Danske Encyklopædi således: "Ikke-kontante økonomiske fordele, der ud over lønnen følger med en stilling, fx fri bil, telefon og gratis frokost. Bortset fra goder af ringe værdi er frynsegoder skattepligtige". Dette er det altovervejende princip, men der er naturligvis enkelte undtagelser, jf. senere om bl.a. personalerabatter og privat brug af virksomhedens pc'er, og en i år indført bagatelgrænse for goder, som arbejdsgiveren stiller til rådighed af hensyn til den ansattes arbejde. Betegnelserne personalegoder og frynsegoder bliver således her opfattet som synonyme i den nævnte betydning - hvilket fx også Skatteministeriet (jf. et senere afsnit her) og Tidsskrift for Skatter og Afgifter (nr. 12/1997 punkt 214: "... beskatning af personalegoder eller frynsegoder") gør - og sådanne goder opfattes her altså ikke som en del af den egentlige løn. Spørgsmålet om, hvordan man i praksis kan afgrænse begrebet, bliver taget op i afsnit 3 om måling af frynsegodernes udbredelse.

Formålet med dette notat er, med udgangspunkt i sammenlignelige undersøgelser, der dækker 1979, 1985, 1992, 1993/94, 1996 (to undersøgelser) og 1997, at belyse udviklingen i frynsegodernes udbredelse i Danmark.

Der foreligger ikke sammenlignelige undersøgelser fra før 1979, men det betyder naturligvis ikke, at frynsegoder indtil da havde været et ukendt fænomen. Sådanne goder må formodes at have været kendt lige så længe, der har eksisteret en form for arbejdsmarked med arbejdsgivere og ansatte, men tidligere var naturalier i højere grad også en del af den egentlige aflønning, og det var således ikke så let at skelne mellem frynsegoder og løn, og det gav måske heller ikke så meget mening at forsøge. Efterhånden som skattetrykket er steget, er frynsegoderne blevet mere og mere interessante for såvel lønmodtagere og arbejdsgivere som for skattevæsenet.

Et eksempel på, at frynsegoderne har en lang forhistorie, kan nævnes i forbindelse med den tidlige danske industri, som udviklede sig op igennem 1800-tallet, i starten i det nordlige Sjælland omkring Mølleåen og andre kraftkilder. Her var frynsegoder meget almindelige.

Ofte opstod der små bysamfund i tilknytning til fabrikkerne, hvor stort set alle de faciliteter og varer, som medarbejderne havde brug for i dagligdagen, var til rådighed. Den egentlige løn kunne bestå dels af kontanter, dels af naturalier i form af fx bolig og mad. Men derudover kunne der også være tale om gratis lægehjælp, skolegang og børnepasning, ligesom medarbejderne var sikret et udkomme, selvom deres arbejdsevne skulle blive nedsat eller helt falde væk på grund af sygdom, ulykke eller alderdom.

Den blotte tilstedeværelse af hele dette sociale sikkerhedsnet, som var af en for den tid høj standard, var naturligvis et frynsegode i sig selv, men det gjorde på den anden side medarbejderne meget afhængige af at bevare tilknytningen til arbejdspladsen. Denne beskrivelse af forholdene under den tidlige danske industrialisering er hentet fra Nyt fra Arbejdermuseets Venner 1995:3.

Hvis man trækker en linje til nutidens arbejdsmarked, kan man forestille sig - ikke mindst i perioder med høj arbejdsløshed - at tilsvarende mekanismer er i kraft, og at der måske foreligger mere eller mindre konkrete aftaler mellem arbejdsgiver og (eventuelt kun nogle af) de ansatte om en vis udvidet ansættelsessikkerhed mod en vis ekstra arbejdsindsats uden lønkompensation, når der er behov for det, eller mod en generel løntilbageholdenhed.

Andre immaterielle frynsegoder kan være den eventuelle status, der er forbundet med et job, og muligheden for fleksible arbejdstider - herunder adgangen til at forlade arbejdspladsen i arbejdstiden for at klare et privat ærinde - eller for at arbejde hjemme noget af tiden. Men sådanne goder kan være svære at måle, og jeg vil i det følgende beskæftige mig med de undersøgelser, der ser på de lidt mere håndgribelige typer af goder.

Det skal bemærkes, at der i de her omtalte undersøgelser ikke så meget ses på frynsegodernes beløbsmæssige omfang, men mere på selve fænomenets *udbredelse*.

Det vil helt konkret sige, at det er blevet undersøgt, hvor stor en procentdel af de *beskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen*, der har et bestemt frynsegode eller frynsegoder i det hele taget. Dvs., at hverken selvstændige eller personer med færre end 20 timers arbejde om ugen indgår i analyserne.

Principielt er det naturligvis mindre tilfredsstillende kun at se på en delmængde af de beskæftigede i arbejdsstyrken, for som det nævnes i rapporten fra Personbeskatningsudvalget (1992) side 360, er også "selvstændigt erhvervsdrivendes beskatning af privat andel af de som driftsomkostning afholdte udgifter" et nært beslægtet område, som derfor burde være inddraget i analyserne.

At der er tale om beslægtede områder ses bl.a. også af følgende citat fra Bertelsen m.fl. (1993) side 110 vedr. personalerabatter: "Af hensyn til ønsket om en skattemæssig ligestilling mellem lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende, der efter gældende praksis kan udtage varer af eget varelager til indkøbs- eller fremstillingspris uden skattemæssige konsekvenser, sker der ikke beskatning af den opnåede rabat hos de ansatte i det omfang, købsprisen ikke er mindre end virksomhedens indkøbs- eller fremstillingspris". Det understreges, at varerne skal være til eget eller familiens brug og naturligvis ikke til videresalg.

Udover de selvstændige indgår som nævnt heller ikke gruppen af deltidsbeskæftigede med færre end 20 timers arbejde om ugen i undersøgelserne, men disse mangler har næppe den store praktiske betydning.

For det første viser opslag i fx Statistisk Tiårsoversigt fra Danmarks Statistik, at andelen af deltidsbeskæftigede igennem hele den undersøgte periode kun udgør omkring 20% af samtlige beskæftigede, mens andelen af selvstændige ligger på omkring 10%. For de selvstændige vil det desuden nok også være vanskeligt at afgøre, hvad der er privat, og hvad der er erhvervmæssig benyttelse af forskellige goder, hvilket dog naturligvis ikke i sig selv er et argument for at lade være med at forsøge.

For det andet går Danmarks Statistiks definition af deltidsarbejde i denne sammenhæng op til og med 30 timers arbejde pr. uge, så alle med en ugentlig arbejdstid i intervallet fra og med 20 til og med 30 timer skal fratrækkes de ca. 20%, der pr. definition er deltidsbeskæftigede, for at nå frem til den andel, der ikke indgår i analyserne.

Endelig - og måske vigtigst - viser analyser, der, hvor det har været muligt, også inddrager gruppen af lønmodtagere med færre end 20 timers beskæftigelse om ugen, at det ikke har nogen betydning for den samlede frekvens. De år, hvor dette har kunnet gøres, er 1993/94 og 1996, hvor spørgsmålet om frynsegoder også er stillet til denne gruppe. I det omfang, gruppen af deltidsansatte er anderledes sammensat end gruppen af fuldtidsansatte mht. bl.a. køn, alder og stilling, vil det dog måske kunne ændre billedet lidt med hensyn til, hvor mange procent af de beskæftigede lønmodtagere, der har de forskellige *typer* af frynsegoder, hvis deltidsansatte også inddrages i analyserne, jf. senere.

Begrundelsen for at forsøge at måle frynsegodernes udbredelse er, at de udgør en del af beskatningsgrundlaget. Det er derfor nødvendigt at kende arterne og omfanget, således at skatteinddrivelsen får en korrekt fordeling på indkomstarter og personer, uanset hvordan indkomsterne fremtræder.

Og da mængden og arten af mulige frynsegoder ikke er konstant over tid, dels på grund af ændringer i lovgivningen, dels på grund af den teknologiske og samfundsmæssige udvikling, er det ligeledes nødvendigt, at såvel skattevæsen som lovgivere løbende følger med i denne udvikling, så man sikrer, at inddrivelsen af skatter vedbliver at være både så effektiv og så hensigtsmæssig som muligt.

Et eksempel på, at der kan være forskelligt rettede hensyn at tage i forbindelse med fastlæggelsen af regler for beskatningen af sådanne goder, er en artikel i Morgenavisen Jyllands-Posten den 18. oktober 1995, hvor skatteminister Carsten Koch i forbindelse med, at han har bedt et udvalg om frynsegoder se nærmere på arbejdsgiverbetalt pc'er i hjemmet, bl.a. siger: "I dag beskattes en lønmodtager for privat at benytte pc'eren. Jeg vil vide, om det giver problemer, som kan stå i vejen for en udvikling herhjemme, hvor computeren jo bliver mere og mere udbredt". Disse overvejelser har iøvrigt nu, som det vil fremgå senere i dette notat i afsnittet om den skattemæssige behandling af frynsegoder, ført til en ændring af ligningsloven, således at "privat benyttelse af en computer med dertil hørende tilbehør, som arbejdsgiveren har stillet til rådighed til brug ved arbejdet" holdes helt uden for beskatning. Denne omtale er hentet fra Tidsskrift for Skatter og Afgifter nr. 24/1997 punkt 427.

Frynsegoder, der enten slet ikke oplyses til skattevæsenet, ikke indberettes med den fulde værdi eller ikke beskattes fuldt ud, betyder dels mistede skatteindtægter fra denne kilde, dels at den del af de officielle statistikker fra især Danmarks Statistik, der bygger på indberetninger fra skattevæsenet, ikke hviler på et fuldstændigt grundlag.

Anvendelsen af frynsegoder kan således indebære, at skattebasen, dvs. beskatningsgrundlaget, indskrænkes. Det betyder enten, at skatteprovenuet reduceres, eller, hvis provenuet skal opretholdes på et givet niveau, at andre beskatningsobjekter må bære en relativt større del af byrden, end der reelt er baggrund for, hvilket kan have en negativ og forvridende indflydelse på incitaments- og aktivitetsstrukturen i samfundet.

Især den præcisering og skærpelse af arbejdsgivernes indberetningspligt, for så vidt angår frynsegoder, som den seneste skattereform med virkning fra og med 1994 medførte, må antages at virke i retning af at mindske sådanne problemer. Mht. de officielle statistikker gør der sig det gældende, at man naturligvis efterfølgende kan foretage korrektioner af de tal, man får fra skattevæsenet, når de skal indgå i andre sammenhænge - fx i nationalregnskabet - hvor det er af betydning at registrere omfanget så korrekt som muligt. Bl.a. stiller et EU-direktiv om harmonisering af bruttonationalindkomsten i markedspriser bestemte krav til, hvordan værdien af frynsegoder skal opgøres (jf. Rådets direktiv 89/130/EØF Euratom af 13. februar 1989 og senere beslutninger i tilknytning hertil).

2. Den skattemæssige behandling af frynsegoder

Frynsegoder er som nævnt i indledningen principielt fuldt ud skattepligtige på linje med pengeløn og de naturalydelser, der indgår som en del af lønnen i tilknytning til pengelønnen, med mindre der er tale om bagatelagtige goder af begrænset værdi, men de opfattes ikke som en del af lønnen.

Ifølge de nugældende regler beskattes frynsegoder efter deres objektive værdi, dvs. markedsværdien. Tidligere var det praksis at beskatte efter en subjektiv værdi, dvs. en konkret vurdering af godets værdi i hvert enkelt tilfælde. For en række almindeligt forekommende goder som fx fri bil, sommerbolig og lystbåd har der dog i mange år været anvendt standardsatser, hvis niveau og beregningsmåde har varieret med lovgivningen.

Fx blev den skattepligtige værdi af privat benyttelse af firmabil før den seneste skattereform opgjort på baggrund af antal kørte kilometer eller et skøn herover, hvis der ikke forelå et kilometerregnskab, mens værdien nu beregnes som en procentdel af bilens værdi og uafhængigt af antal kørte kilometer, men med en nedre grænse for beregningsgrundlaget på 150.000 kr. og en øvre grænse på 400.000 kr.

Det tidligere anvendte princip om beskatning af frynsegoder efter en subjektiv værdi betød, at visse mere bagatelagtige goder i praksis ikke blev beskattet. Denne praksis er altså nu blevet lovfæstet, således at bagatelagtige goder af forholdsvis begrænset værdi ikke beskattes. Og med den *seneste* ændring af frynsegodebeskatningen (Lov om ændring af ligningsloven (Justering af personalegodebeskatningen) - Lovforslag L 180 vedtaget 27/5 1997) er der indført en satsreguleret bagatelgrænse, der i 1997 er på 3.900 kr., "så der som hovedregel kun skal foretages beskatning af goder, *som arbejdsgiveren i overvejende grad har stillet til rådighed af hensyn til den ansattes arbejde* [min kursivering], når frynsegodernes værdi tilsammen overstiger den nævnte bagatelgrænse".

Sagkyndige på området var i øvrigt før vedtagelsen af den seneste skattereform af den opfattelse, at de tidligere gældende regler (dvs. før 1994) medførte, at de goder, der blev beskattet, i mange tilfælde blev beskattet for lavt samtidig med, at anvendelsen af frynsegoder igennem en årrække var steget i takt med beskatningen af arbejdsindkomst, jf. også nedenfor.

Dette og andre kritikpunkter mod den gældende danske skattelovgivning førte til, at daværende skatteminister Anders Fogh Rasmussen den 7. januar 1992 nedsatte Udvalget om personbeskatning. Udvalgets arbejde skulle ifølge kommissoriet danne grundlag for en reform af det danske skattesystem, som kunne bringe Danmark i bedre overensstemmelse med den internationale udvikling, som havde været præget af skattereformer i stort set samtlige OECD-lande i de nærmest foregående år.

Et hovedelement i disse reformer havde været betydelige reduktioner i den effektive - dvs. den faktiske eller reale - marginalbeskatning, og de indgik som et led i en økonomisk strukturpolitik med det sigte at øge den økonomiske vækst, fleksibiliteten på arbejdsmarkedet og dermed også beskæftigelsen, som det blev formuleret.

Frynsegoder er interessante i denne sammenhæng, fordi det indgik som et grundprincip i udvalgets arbejde, at marginals-kattenedsættelser skulle kombineres med en udvidelse af skattebasen. Det vil med andre ord sige, at man ønskede 1) et bredere skattegrundlag og dermed - ideelt set - 2) en mere rimelig og acceptabel fordeling af beskatningen på indkomsttyper og 3) lavere marginals-katter samtidig med, at man bevarede muligheden for at inddrive det nødvendige provenu.

Det var som omtalt udvalgets vurdering, at frynsegoderne dels havde haft en stigende udbredelse, dels blev for lempeligt beskattet - i visse tilfælde fandt der slet ikke nogen beskatning sted. Man anbefalede derfor både en skærpet beskatning af frynsegoder og en opstramning af den administrative praksis. Begge dele blev imødekommet med den skattereform med virkning fra og med indkomståret 1994, der blev vedtaget i Folketinget ved lov nr. 483 af 30. juni 1993.

I bemærkningerne til lovforslaget står der på side 13 (pkt. o): "Beskatningen af *frynsegoder* skærpes fra 1994. Der fastsættes standardværdier for en række almindelige frynsegoder, som i højere grad afspejler handelsværdien, og arbejdsgiveren bliver pålagt indberetningspligt." I bilag 2 til bemærkningerne til lovforslaget fremgår det videre, at skærpet skat af firmabiler og skærpet skat af øvrige frynsegoder hver påregnes at ville have en positiv provenuvirkning på 100 mio. kr. om året i indkomstårene 1994-1998.

I Personbeskatningsudvalget (1992, s. 362) skønnes det, at udvalgets forslag om generel oplysningspligt for arbejdsgiverne, skærpelse af værdiansættelsesreglerne og en målrettet ligningsmæssig indsats på området tilsammen ville kunne medføre et merprovenu på 1,5 mia. kr. årligt. Men det understreges, at skønnet er usikkert.

Hjernøe (1993 og 1994) har skrevet udførligt om skattereftormens betydning for beskatningen af frynsegoder, og jeg har trukket en del på disse to kilder, både hvad angår indhold og formulering, i forbindelse med udarbejdelsen af dette afsnit.

Jeg vil afrunde omtalen af den skattemæssige behandling af frynsegoder med en uddybende omtale af de elementer i den allerseneste ændring af frynsegodebeskatningen (Lov om ændring af ligningsloven (Justering af personalegodebeskatningen) - Lovforslag L 180 vedtaget 27/5 1997), som jeg allerede har været inde på ovenfor. Som det fx siges i Børsens Skatteguide på side 18 i sektionen Privat-Økonomi i Børsen den 23. maj 1997 og af Christen Amby i Skattechefen nr. 2/97, så er ændringen af loven ikke særlig omfattende, men det fremgår jo sådan set også allerede af, at ændringerne kun omtales som en justering af personalegodebeskatningen.

I Tidsskrift for Skatter og Afgifter nr. 24/1997 punkt 427 siges der følgende om den omtalte satsregulerede bagatelgrænse (3.900 kr. i 1997) : "Værdi af f.eks. fri avis, kreditkortsordninger, vaccination af medarbejdere, der dårligt kan undværes, gratis mad ved overarbejder eller afprøvning af virksomhedens nye produkter vil være eksempler på goder, der kan falde ind under bagatelgrænsen", idet der er tale om "goder, som arbejdsgiveren i overvejende grad har stillet til rådighed af hensyn til den ansattes arbejde".

Overskrider frynsegodernes samlede værdi bagatelgrænsen, beskattes hele værdien, og altså ikke kun den del, der ligger over grænsen. Begrundelsen for ikke at indføre en bundgrænse, som ville betyde, at der kun skulle ske beskatning af det beløb, hvormed grænsen overskrides, skal - ifølge Børsens Skatteguide omtalt ovenfor - ses i sammenhæng med selve formålet med frynsegodebeskatningen: "Der vil ikke ske beskatning af rene bagateller, den [bagatelgrænsen i modsætning til en bundgrænse] er ikke adfærdsregulerende. Den vil ikke tilskynde arbejdsgivere og den ansatte til, at lønnen bliver betalt i form af naturalier".

Udover "privat benyttelse af en computer med dertil hørende tilbehør, som arbejdsgiveren har stillet til rådighed til brug ved arbejdet", friholdes også "benyttelse af parkeringsplads, der af hensyn til arbejdet er stillet til rådighed af arbejdsgiveren ved arbejdsstedet" nu helt fra beskatning, idet det dog er en betingelse, at der ikke sker direkte modregning i lønnen før skattetræk (jf. igen Børsens Skatteguide). Men i samme forbindelse siges det, at "skatteministeren synes at acceptere, at forslaget kan bruges til lønaftaler, og at pc'er kan stilles til disposition mod løntilbageholdelse". Blot må der altså ikke ske direkte modregning.

I artiklen spores en vis utilfredshed med, at ændringerne af frynsegodebeskatningen hører til småtingsafdelingen. At der er tale om småtingsafdelingen, er Christen Amby også inde på i sin kommentar i Skattechefen nr. 2/97, men dog i en noget mere positiv ånd, idet han siger, at selv om lovforslaget ikke er så omfattende, så får det "dog afklaret nogle irritationsmomenter, samt understreger i sit sigte, at man skal passe på ikke at gå i for små sko i personalegodebeskatningen og koncentrere sig om de steder - bl.a. hos hovedaktionærer og direktører, hvor der er tale om personalegoder, der betyder noget økonomisk, bl.a. fordi modtageren selv har indflydelse på, hvorledes personalegodet tildeles".

3. Måling af frynsegodernes udbredelse og afgrænsning af begrebet i denne sammenhæng

Et problem i forbindelse med empiriske målinger af udviklingen i frynsegodernes udbredelse er og har været overhovedet at få afgrænset begrebet tilstrækkeligt kortfattet og præcist til, at det lader sig oversætte til over-skuelige og éntydige spørgsmål i et interviewskema. I den forbindelse har der over den betragtede periode som helhed ikke været megen hjælp at hente i skattelovgivningens formuleringer, men den stigende opmærksomhed, der er blevet disse goder til del efter ændringerne af frynsegodebeskatningen i de senere år - herunder også arbejdsgivernes skærpede indberetningspligt - og den deraf følgende præcisering af begreber og praksis, for så vidt angår visse typer af goder, har man dog fået lidt flere holdepunkter. Men dette hjælper ikke meget, hvis man ønsker at foretage sammenligninger over en længere årrække tilbage i tiden. Naturligvis, skal det tilføjes, kan ligningsvejledningen og andre udgivelser fra skattevæsenet være en hjælp i forsøget på at indkredse begrebet og kaste lys over den skattemæssige behandling af det.

Bertelsen m.fl. (1993) skriver side 14: "Begrebet "frynsegoder" er ikke defineret i dansk skattelovgivning, ligesom begrebet heller ikke i teorien synes at være særligt afgrænset med henblik på den skattemæssige behandling. I praksis benyttes begrebet som en samlebetegnelse for de økonomiske fordele i ansættelsesforhold, som hverken kan anses som egentlig kontantløn eller som naturalydelser, der som en del af lønnen oppebæres i tilknytning til kontantlønnen, f.eks. fri kost og logi". Dette er igen et citat fra et svar, som daværende skatteminister Peter Brixtofte gav i Folketingets skatteudvalg den 30. november 1992 - altså før den seneste danske skattereform trådte i kraft.

I rapporten fra Personbeskatningsudvalget (1992) hedder det tilsvarende side 357: "Begrebet personalegoder og lønaccessorier er ikke klart defineret i skattelovgivningen, og spænder over et bredt spektrum af goder, der ydes fra arbejdsgiveren til den ansatte". Petri (1992) skriver: "I den tilgængelige skattelitteratur findes der ikke en egentlig definition af et personalegode, men et sådant gode må efter gængs opfattelse defineres i form af enten pengeydelse eller naturaliegoder ud over løn, honorarer og lignende, idet disse er omfattet af kildeskatteovens regler vedrørende A-indkomst. Hjemmel til at beskatte personalegoder findes i statsskatteovens § 4. Ydelser omfattet af bestemmelsen vil blive beskattet som en del af lønnen. Bestemmelsen nævner bl.a. vederlagsfri benyttelse af andres rørlige gods, naturalieydelser, gaver, bolig m.m."

Wolsted og Johansen (1994) citerer Told- og Skattestyrelsens vejledning om personalegoder fra januar 1994: "Et skattepligtigt personalegode er et gode, som den ansatte som led i ansættelsesforholdet får overdraget til privat brug uden at betale fuldt vederlag herfor. Personalegoder sidestilles med løn, og værdien af godet skal medtages ved opgørelsen af den ansattes skattepligtige indkomst." Dette er på baggrund af de i dag gældende regler. Hvis det citerede gælder, konkluderer de to forfattere med udgangspunkt i en konkret afgørelse ved Østre Landsret, så er der tale om, hvad de kalder et frynsegode, hvis det enten er arbejdsgiverens gode, eller det er arbejdsgiveren, der bærer den økonomiske risiko og den økonomiske forpligtelse, som er forbundet med en eventuel leje af godet. Desuden skal lønmodtagerens betaling for et gode fikseres til et forud fastsat beløb, der er mindre end arbejdsgiverens faktiske udgift.

Sådanne sætningskonstruktioner er dog ikke hensigtsmæssige i et interviewskema, og man er således i forbindelse med interviewundersøgelser mere eller mindre henvist til at anvende eksempler på mulige frynsegoder, og det vil i praksis sige de mest udbredte. Man kan så bede de interviewede personer om at supplere med eventuelle andre goder udover dem, der er nævnt eksplicit i interviewskemaet.

Internationalt findes der heller ingen alment gældende definition, som muliggør en udtømmende sammenligning mellem lande af niveauet på et givet tidspunkt og af udviklingen over tid, jf. OECD (1988) side 7: "There is no universally accepted definition of the term 'fringe benefits'". Endvidere siges det i samme kilde, side 8, at de definitioner, som findes, har karakter af ad hoc-definitioner forstået på den måde, at de er tilpasset de situationer, de skal bruges i.

Det kan give sig udslag i, at nogle undersøgelser medtager fx overtidsbetaling, bonus og lovpligtige bidrag til forsikrings- og pensionsordninger, tillæg for arbejde i udlandet, betalt frihed, sygedagpenge etc. eller nogle af disse, mens andre ikke regner den slags kontante former for af- eller belønning eller kompensation for frynsegoder, men derimod som en del af pengelønnen. Og i Danmark vil kun nogle ganske få af disse eksempler blive betragtet som frynsegoder.

Et eksempel på en definition af "fringe benefits" (se OECD (1988) note 5 side 45) er "elementer der ligger udover den normale aflønning, og som forøger den ansattes velfærd eller velstand med en udgift for arbejdsgiveren til følge". Det fremgår af den øvrige tekst, at der kan være tale om såvel kontant aflønning som goder af typen fri bil, adgang til sportsfaciliteter etc.

Andre definitioner kan bestå i en opremsning af en række goder som betalt ferie, løn under sygdom, pensionsordninger, firmabil, fri telefon, billige kantinepriser, sygeforsikring, uddannelse etc., men udtrykkeligt udeholde fx overtidsbetaling, bonus og lovpligtige forsikringsbidrag (se OECD (1988) note 6 side 45).

I lyset af de meget store forskelle, der er fra land til land mht. måden at organisere og administrere samfundet på - herunder ikke mindst den offentlige sektor - er det oplagt, at det er vanskeligt at finde en universel definition, der også er praktisk anvendelig.

I et land som USA er frynsegoder et meget vidt begreb, og de indgår som en relativt stor og fast bestanddel af aflønningen ved siden af den kontante grundløn. Dette i modsætning til i Danmark, hvor frynsegoder i princippet er noget ekstra, som man godt kan klare sig uden.

Frynsegodernes omfang og værdi skal bl.a. ses i sammenhæng med, at det sociale sikkerhedsnet, som den offentlige sektor udspænder under den enkelte borger i USA, er noget mere stormasket, end tilfældet er i fx de skandinaviske lande. Man taler således om, at frynsegoderne i lande med en mindre omfattende social sektor supplerer velfærdsstatens ydelser, som altså ikke i sig selv er tænkt som tilstrækkelige til at sikre, hvad de fleste vil betragte som minimumskrav til en acceptabel levestandard (jf. fx Stevens (1986)).

Desuden behandles frynsegoder skattemæssigt forskelligt i forskellige lande, hvilket også må antages at have betydning for mulighederne for registrering og sammenligning af omfanget.

Tilbage står så, at man naturligvis kan se på et antal udvalgte goder, som går igen i en række lande, ligesom man kan se på et bredere, mere dækkende spektrum af goder i sammenlignelige lande som fx de skandinaviske.

Men meningsfulde sammenligninger af den relative betydning gør det nødvendigt også at inddrage en hel række andre faktorer. Fx er lønniveau og -struktur, skattetryk og de sociale bidrags størrelse af betydning. Det samme er graden af kompensation og understøttelse ved midlertidigt eller varigt bortfald af indkomst eller ved uforudsete udgifter i forbindelse med arbejdsløshed, sygdom eller "sociale begivenheder", og i det hele taget omfanget af de opgaver, som den offentlige sektor skal varetage.

Trods de nævnte vanskeligheder er der altså alligevel over en årrække gjort flere forsøg på at måle frynsegodernes udbredelse i Danmark. Disse målinger er påbegyndt på initiativ af det private analyseinstitut AIM (nu ACNielsen AIM A/S) og siden videreført på foranledning af Rockwool Fondens Forskningsenhed, først for Personbeskatningsudvalget, dernæst i forbindelse med forskningsenhedens eget projekt om sammenhængen mellem socialpolitik, skattelovgivning og arbejdsudbud i den danske velfærdsstat (se Gunnar Viby Mogensen (1995b og 1995c), og endelig her i forbindelse med dette notat, som er et led i opfølgingsaktiviteterne i forbindelse med det nævnte projekt.

Udover de netop nævnte, er der i tidens løb også lavet enkelte andre undersøgelser på dette felt, men de repræsenterer ikke en sammenhængende, sammenlignelig tidsserie. Der vil derfor ikke blive gjort mere ud af dem i dette notat. Men en del af disse undersøgelser fremgår fx af oversigter fra Dansk Data Arkiv i Odense.

4. Nærmere om teknikken i de danske undersøgelser

I de danske undersøgelser har man valgt at operationalisere begrebet ved simpelthen at opstille en liste over nogle af de mest almindelige frynsegoder, som i de senere år er blevet suppleret med en åben kategori ("Andet"), der kan opfange de typer af goder, der ikke spørges direkte om.

Som det fremgår af tabel 1, har de interviewede personer haft følgende goder at forholde sig til: Helt/delvist betalt bil, helt/delvist betalt telefon, gratis aviser eller tidsskrifter, betaling af foreningskontingenter, billige kantinepriser, billigt/gratis firmasommerhus, billige lån, gratis drikkevarer, firmaets produkter gratis eller til en billig pris, repræsentationstobak og -spiritus, andet. Fra 1992 til 1993/94 er der, som følge af at dataindsamlingen er kommet på andre hænder, sket en mindre justering af kategorierne. Således spørges der ikke længere

Tabel 1. Udbredelsen af frynsegoder blandt hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen. Typer af frynsegoder. 1979-1997. Procent.

Procentvis andel med:	1979	1985	1992	1993/94	1996 ¹⁾	1996 ²⁾	1996 ³⁾	1997
Helt/delvist betalt bil	5	5	6	4,0	7,6	7,7	7,6	9,8
Helt/delvist betalt telefon	9	9	11	5,5	8,5	12,6	10,3	13,4
Gratis aviser el. tidsskrifter	7	10	11	-	-	-	-	-
Betaling af foreningskontingenter	1	1	12	-	-	-	-	-
Billige kantinepriser	10	12	17	15,5	23,3	26,5	24,7	28,2
Billigt/gratis firmasommerhus ⁴⁾	3	5	14	3,9	15,5	22,0	18,3	14,0
Billigt/gratis sejlbad	-	-	-	0,1	0,8	1,2	1,0	1,4
Billige lån	2	4	8	-	-	-	-	-
Gratis drikkevarer (kaffe, the, mineralvand, øl)	19	31	33	35,8	44,3	49,0	46,3	47,4
Mulighed for at få firmaets produkter, eller købe dem til en billig pris	19	21	24	26,4	27,4	31,4	29,1	37,8
Repræsentationstobak og -spiritus	1	1	2	-	-	-	-	-
Andet	-	-	-	5,2	5,4	7,7	6,4	6,9
Ingen af disse goder	57	47	42	43,5	33,4	21,4	28,2	28,2
Talgrundlag	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

¹⁾ Data er indsamlet af Danmarks Statistik (februar/marts).

²⁾ Data er indsamlet af Socialforskningsinstituttet (august).

³⁾ De to 1996-undersøgelser slået sammen.

⁴⁾ Der må tages forbehold for, hvorvidt det viste forløb for dette gode er helt korrekt.

Signaturforklaring: - Indgår ikke som en selvstændig kategori.

Anm.: En del af de ansatte havde flere frynsegoder på én gang. Et samlet mål for frynsegodernes udbredelse kan hentes nederst i tabellen, hvor andelen, som ikke havde nogen af de nævnte goder, kan ses.

Tallene er ekskl. "ved ikke", "uoplyst" etc.

Kilder: AIM og Rockwool Fondens Forskningsenhed.

direkte om gratis aviser eller tidsskrifter, betaling af foreningskontingenter, billige lån eller repræsentationstobak og -spiritus, mens til gengæld den omtalte åbne kategori "Andet" er tilføjet. I tabellen kan man også få et overblik over udviklingen i udbredelsen af frynsegoder, for så vidt angår den samlede frekvens og naturligvis fordelingen på typer af goder.

Der er ikke i undersøgelserne taget hensyn til eller spurgt om, hvorvidt respondenterne har selvangivet eller er blevet beskattet af de frynsegoder, de angiver at have haft, ligesom der heller ikke har været nogen undergrænse for, hvor betydeligt et gode skulle være for at komme med. Det er altså alene selve udbredelsen af frynsegoderne, som de er målt i perioden 1979-1997, der er set på.

Tabel 1, som dog i forhold til forlægget er udvidet med tal for 1993/94, 1996 (to undersøgelser slået sammen) og 1997, er ligesom tabel 2 nedenfor hentet i Personbeskatningsudvalget (1992), hvor tallene blev brugt til at illustrere udviklingen i udbredelsen af frynsegoder på baggrund af to forskellige kilder, nemlig hhv. anonyme interviewundersøgelser og skattevæsenets oplysningssedler. Tallene for 1993/94 stammer fra Pedersen (1995), mens tallene for 1996 og 1997 er indsamlet bl.a. til brug for dette notat, som et led i opfølgingsaktiviteterne i forbindelse med samme udgivelse.

Det er i sagens natur udtryk for et valg, hvilke typer af frynsegoder man medtager i en oversigt, der ikke på én gang kan være både udtømmende og overskuelig, men man kan ved at medtage kategorien "Andet" opfange en del af det, som de konkrete kategorier ikke dækker. Først og fremmest er det godernes formodede betydning, der er afgørende, men valget kan bl.a. også være dikteret af ønsket om sammenlignelighed over tid.

Som det ses, omfatter kategorien "Andet" kun 5,2% i 1993/94 og hhv. 6,4% og 6,9% i 1996 og 1997, hvilket kunne tyde på, at valget af kategorier også i de første tre undersøgelser, hvor "Andet" ikke var med, har været ganske dækkende for de muligheder, der var de pågældende år. Men en vis undervurdering har der jo nok været tale om, og AIM gør da også selv opmærksom på, at listen ikke er udtømmende (se fx AIM-NYT fra den 27. februar 1980, side 2).

I de efterfølgende år opfanger kategorien "Andet" så en del, men til gengæld mister man information ved at have fjernet nogle af de konkrete kategorier, som tidligere var med, hvis ikke respondenterne udtrykkeligt på det efterfølgende spørgsmål angiver hvilken type af gode, der er tale om.

Disse betragtninger forudsætter naturligvis, at der er overensstemmelse mellem interviewerens og respondenters opfattelse af, hvad det er for begreber, man taler om, og at man ikke har været "låst" af de på forhånd opstillede svarmuligheder. Den forudgående interviewerinstruktion skulle gerne have sikret, at i hvert fald interviewer-korpsets opfattelse af begrebet er sammenfaldende med opdragsgivers.

I tabel 2, der dækker perioden 1984-1991, findes oplysninger om de frynsegoder, som skattevæsenet har kendskab til. Hvis man omregner disse tal til procentandele, viser det sig ifølge Personbeskatningsudvalget (1992), at man får et væsentligt lavere niveau - 2-2½ gang lavere - end når man i anonyme interviewundersøgelser spørger lønmodtagerne selv, jf. tabel 1.

Tallene i tabel 2 vil derfor ikke blive kommenteret yderligere her, men kan tjene til at underbygge påstanden om, at der i visse tilfælde er tale om, at man ved anvendelse af frynsegoder søger at holde en del af den reelle aflønning udenfor skattevæsenets kontrol. Man skal dog her huske, at der med den seneste skattereform er blevet pålagt arbejdsgiveren en skærpet indberetningspligt. Havde en tilsvarende indberetningspligt også været gældende i den periode, tabel 2 dækker, ville forskellen mellem skattevæsenets tal og tal fra anonyme interviewundersøgelser formodentlig have været mindre.

Tabel 2. Frynsegoder registreret af skattevæsenet 1984-1991.Skattevæsenets tal for antal oplysningssedler¹⁾ med krydsmarkering for:

	Fri bolig	Fri telefon	Fri bil	Andre goder
1984 (anslået)	12.000 (afrundet)	63.000	49.000	10.000
1985 ²⁾	11.992	62.513	50.640	11.021
1986	13.277	64.470	52.912	8.648
1987 ²⁾	12.240	66.286	54.982	10.902
1988	11.281	67.287	57.527	17.808
1989	11.736	69.522	60.065	11.459
1990	11.113	71.377	60.131	14.200
1991	11.286	74.435	61.274	12.799

¹⁾ En person kan have flere oplysningssedler.²⁾ I disse år er der senere indgået et mindre antal oplysningssedler, som ikke er med i optællingen.

Kilde: Told- og Skattestyrelsen i Personbeskatningsudvalget (1992).

5. De enkelte undersøgelser og deres resultater

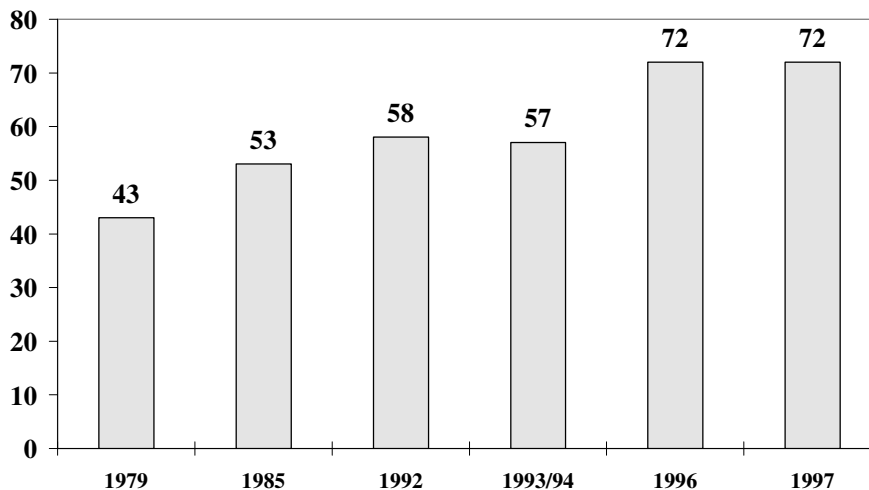
5.1. 1979-1997

Nedenfor ses figur 1, der viser udviklingen i perioden 1979-1997 i udbredelsen af frynsegoder blandt beskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen. Der er ikke foretaget nogen aldersafgrænsning. Dette skulle give den bedst mulige overensstemmelse mellem AIMs og Rockwool Fondens Forskningsenheds undersøgelser. Den relevante personkreds i AIMs undersøgelser, som der må tages udgangspunkt i, da disse undersøgelser er de ældste, fremgår af nedenstående citat, som er taget fra AIM NYT den 27. februar 1980 og vedrører 1979-undersøgelsen. Da vores dokumentation for AIMs 1985- og 1992-undersøgelser er bortkommet, og det ikke har været muligt at fremskaffe nye eksemplarer, er det forudsat, at metoden disse to år har været den samme som i 1979, hvilket må anses for at være en ganske ufarlig antagelse, da data for 1985 og 1992 netop er indsamlet med henblik på at kunne sammenlignes med resultaterne fra 1979.

Citat fra AIM NYT den 27. februar 1980:

“Undersøgelsen er foretaget i forbindelse med AIM’s løbende undersøgelser i august/september måned 1979 og omfatter personlige interviews med et repræsentativt udsnit på 2.063 personer på 13 år og derover. Heraf har 996 oplyst, at de er lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, og det er denne delgruppe, resultaterne er baseret på”.

Figur 1. Udbredelsen af frynsegoder blandt hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen 1979-1997. Procent.

Kilder, anm. og noter: Tabel 1.

5.2. 1979, 1985 og 1992

Data for årene 1979, 1985 og 1992 er som allerede nævnt indsamlet af analyseinstituttet AIM (nu ACNielsen AIM A/S.). For 1992 var der tale om en specialundersøgelse for Personbeskatningsudvalget foretaget på foranledning af Rockwool Fondens Forskningsenhed. Vi har omtalte AIM-NYT samt teknisk rapport vedr. 1979-undersøgelsen. For de to andre undersøgelser mangler som nævnt ovenfor dokumentation.

Respondenterne er blevet bedt om at give et skøn over godernes værdi i de undersøgelser, der blev foretaget i 1979, 1985 og 1992, men ikke i de undersøgelser, der blev foretaget i 1993/94, 1996 og 1997. Pga. den manglende dokumentation for 1985- og 1992-undersøgelserne, er det kun en formodning, at der også er blevet bedt om et skøn over godernes værdi i 1985 og 1992, men det er sandsynligvis korrekt, da undersøgelserne fra disse to år er udformet med udgangspunkt i 1979-undersøgelsen.

Ligeledes gør den manglende dokumentation, at man er afskåret fra at referere andre frekvensfordelinger (køn, alder og stilling etc.). Det er dog muligt at sammenligne fx køns- og aldersfordelte frynsegodefrekvenser i 1979 med tilsvarende frekvenser for 1993/94, 1996 og 1997, jf. tabelafsnittet nedenfor.

Spørgsmålet om frynsegoder er stillet til lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, og de omtalte sammenligninger af frekvenserne fordelt på køn, alder og stilling etc., som der er mulighed for at lave, vil således kun omfatte lønmodtagere, der opfylder dette krav til beskæftigelsen.

Spørgsmålsformulering: "Mange lønmodtagere modtager udover den egentlige pengeløn ydelser fra deres arbejdsplads - det er det man sommetider kalder "frynsegoder". Jeg har her en liste over nogle af disse ting, og vil gerne have dem til at udpege hvilke ting De modtager!"

Listen over frynsegoder er ikke udtømmende, jf. også AIM-NYT fra den 27. februar 1980 s. 2. Respondenterne skulle svare ja eller nej til spørgsmålet om, hvorvidt de modtog et eller flere af i alt ti goder, og i givet fald hvilke(t). Modtog de ingen af de nævnte goder, kom de i kategorien "Ingen af disse goder", som så i fortolkningen af tallene uvilkårligt kommer til at betyde, at de ingen frynsegoder havde, skønt dette jo ikke nødvendigvis var tilfældet - de havde blot ingen af de nævnte.

Svarene kan fordeles på køn, alder, urbaniseringsgrad, erhverv (faglærte og funktionærer etc.), egen indtægt og den værdi, respondenterne skønner, at goderne har haft. Talgrundlaget - dvs. det antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder - er 996 svarpersoner i 1979, 1.590 i 1985 og 1.452 i 1992.

5.3. 1993/94

Data for 1993/94 er indsamlet af Danmarks Statistik for Rockwool Fondens Forskningsenhed i forbindelse med en undersøgelse af sammenhængen mellem velfærd og incitamenter (se Pedersen (1995)).

I lighed med de øvrige år dækker de refererede tal her i notatet beskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen. De tal, man kan se i Pedersen (1995), gælder alle beskæftigede lønmodtagere uanset egentligt antal arbejdstimer. Dette giver dog kun anledning til minimale forskelle.

Spørgsmålsformulering: "Mange lønmodtagere modtager udover den egentlige pengeløn ydelser fra deres arbejdsplads. Det er det, man sommetider kalder "frynsegoder". Har De mulighed for at få (gerne flere svar): 1. Gratis drikkevarer, ... 8. Andet."

Man kan lave de samme frekvensfordelinger som for de første tre år med undtagelse af en oversigt over frynsegodernes anslåede værdi, da et sådant spørgsmål ikke er blevet stillet i 1993/94. Tilsvarende gælder iøvrigt for 1996 og 1997. Antal personer, der har svaret på spørgsmålet om frynsegoder i 1993/94-undersøgelsen, er 2.270.

5.4. 1996

I 1996 er der, som det vil være fremgået, lavet to dataindsamlinger. Disse er foretaget for Rockwool Fondens Forskningsenhed af hhv. Danmarks Statistik og Socialforskningsinstituttet og er et led i opfølgingsaktiviteterne i forbindelse med den tidligere nævnte undersøgelse af sammenhængen mellem velfærd og incitamenter, jf. Pedersen (1995).

I lighed med de øvrige år dækker de refererede tal beskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen.

Spørgsmålsformulering: "Mange lønmodtagere modtager udover den egentlige pengeløn ydelser fra deres arbejdsplads. Det er det, man sommetider kalder "frynsegoder". Har De mulighed(er) for at få (gerne flere svar): 1. Gratis drikkevarer, ... 8. Andet."

Man kan lave de samme frekvensfordelinger som for de første tre år med undtagelse af en oversigt over frynsegodernes anslåede værdi, da et sådant spørgsmål ikke er blevet stillet i 1996. Tilsvarende gælder for 1993/94 og 1997. Antal personer, der har svaret på spørgsmålet om frynsegoder i 1996, er hhv. 869 personer i den dataindsamling, Danmarks Statistik har foretaget i februar/marts, og 651 personer i den dataindsamling, Socialforskningsinstituttet har stået for i maj måned 1996. I alt er der således tale om 1.520 personer, og gennemgående er det frekvenserne fra de to undersøgelser slået sammen, der præsenteres.

5.5. 1997

Data for 1997 er indsamlet af Danmarks Statistik for Rockwool Fondens Forskningsenhed og er ligesom 1996-undersøgelserne et led i opfølgingsaktiviteterne i forbindelse med den nævnte undersøgelse af sammenhængen mellem velfærd og incitamenter, jf. Pedersen (1995).

I lighed med de øvrige år dækker de refererede tal beskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen.

Spørgsmålsformulering: "Mange lønmodtagere modtager udover den egentlige pengeløn ydelser fra deres arbejdsplads. Det er det, man sommetider kalder "frynsegoder". Har De mulighed for at få (gerne flere svar): 1. Gratis drikkevarer, ... 8. Andet."

Man kan lave de samme frekvensfordelinger som for de første tre år med undtagelse af en oversigt over frynsegodernes anslåede værdi, da et sådant spørgsmål ikke er blevet stillet i 1997. Tilsvarende gælder for 1993/94 og 1996. Antal personer, der har svaret på spørgsmålet om frynsegoder i 1997, er 553 personer.

5.6. Tabelafsnit med oversigt over de vigtigste resultater

De vigtigste oplysninger om de respektive undersøgelser og resultaterne af disse er samlet i tabelform på de følgende sider i form af først en hovedoversigt i tabel 3, udviklingen i udbredelsen af de forskellige typer af frynsegoder i tabel 4, og derefter i tabellerne 5-11 udviklingen i udbredelsen af de forskellige typer af goder fordelt på køn, alder og stilling. Eksempler på typer af goder under kategorien "Andet" er vist efter tabel 11.

Det skal bemærkes, at når man går så meget i detaljer, som tilfældet er i tabellerne 5-11, vil der i en del tilfælde være relativt få personer i de enkelte kategorier - specielt når der er tale om mindre udbredte typer af goder - og den statistiske usikkerhed bliver dermed større. Man kan derfor ikke nødvendigvis lægge så meget i en procents nøjagtige størrelse, men må nøjes med at se på de mere overordnede relative størrelsesforhold og udviklingstendenser.

Tabel 3. Hovedoversigt. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Dataindsamlende institut	AIM	AIM	AIM	DSt	DSt	SFI	DSt+SFI	DSt
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553
Procentvis andel, der har ét eller flere frynsegoder	43	53	58	56,5	66,6	78,6	71,8	71,8
Gennemsnitligt antal frynsegoder blandt dem, der har	-	-	-	1,706	1,987	2,012	2,005	2,215
Andel med frynsegoder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	45	-	-	62	71,3	79,3	75	75
- Kvinder	41	-	-	51	62,2	77,8	68	67
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	48	-	-	67	79,3	80,3	80	83
- 30-39 år	46	-	-	58	67,5	78,1	72	85
- 40-49 år	45	-	-	49	61,2	77,4	68	61
- 50 år eller ældre	31	-	-	51	59,5	79,2	67	61
<u>Stilling</u>								
- Faglært	47	-	-	62	63,4	71,0	66	70
- Ufaglært	41	-	-	52	64,9	70,2	67	67
- Funktionær	45	-	-	55	69,1	83,2	76	75

Forkortelser: AIM: A/S Institut for Meningsmåling - nu ACNielsen AIM A/S.

DSt: Danmarks Statistik.

SFI: Socialforskningsinstituttet.

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter: 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 4. Udbredelsen af forskellige typer af frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997. Procent.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersøgelser slået sammen)	1997
Helt/delvist betalt bil	5	5	6	4,0	7,6	7,7	7,6	9,8
- Helt/delvist betalt telefon	9	9	11	5,5	8,5	12,6	10,3	13,4
- Gratis aviser eller tidsskrifter	7	10	9	-	-	-	-	-
- Betaling af foreningskontingenter	1	1	2	-	-	-	-	-
- Billige kantinepriser	10	12	17	15,5	23,3	26,5	24,7	28,2
- Billigt/gratis firmasommerhus ¹⁾	3	5	14	3,9	15,5	22,0	18,3	14,0
- Billige lån	2	4	8	-	-	-	-	-
- Gratis drikkevarer (kaffe, the, mineralvand, øl)	19	31	33	35,8	44,3	49,0	46,3	47,4
- Mulighed for at få firmaets produkter eller købe dem til en billig pris	19	21	24	26,4	27,4	31,4	29,1	37,8
- Repræsentations- tobak og -spiritus	1	1	2	-	-	-	-	-
- Andet ²⁾	-	-	-	5,2	5,4	7,7	6,4	6,9
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

¹⁾ Der må tages forbehold for, hvorvidt det viste forløb for dette gode er helt korrekt.

²⁾ Interviewpersonerne er i 1993/94, 1996 og 1997 udover de nævnte kategorier også blevet spurgt, om de havde adgang til sejlbad. Disse svar er ikke medtaget under kategorien "Andet". Antal ja-svar var i 1993/94: 3 personer, i 1996: 15 personer og i 1997: 8 personer. Svarene indgår dog i den samlede frekvens.

Tabel 5. Helt/delvist betalt bil. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	5	5	6	4,0	7,6	7,7	7,6	9,8
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	7	-	-	6,8	10,6	11,4	10,9	14,5
- Kvinder	1	-	-	1,2	4,8	3,4	4,2	3,7
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	4	-	-	2,8	5,7	4,8	5,3	6,6
- 30-39 år	4	-	-	4,4	7,1	10,2	8,5	10,5
- 40-49 år	9	-	-	4,7	9,3	7,5	8,5	8,6
- 50 år eller ældre	8	-	-	4,1	8,1	7,5	7,9	12,9
<u>Stilling</u>								
- Faglært	3	-	-	6,3	9,4	9,4	9,4	10,1
- Ufaglært	0	-	-	0,8	4,0	2,3	3,3	2,9
- Funktionær	7	-	-	4,8	8,0	9,0	8,5	11,4
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 6. Helt/delvist betalt telefon. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	9	9	11	5,5	8,5	12,6	10,3	13,4
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	12	-	-	9,5	12,9	17,9	15,2	20,7
- Kvinder	5	-	-	1,6	4,3	6,4	5,1	4,1
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	3	-	-	2,6	5,2	5,4	5,3	12,4
- 30-39 år	10	-	-	5,5	9,1	14,3	11,4	12,7
- 40-49 år	20	-	-	7,2	8,4	14,5	11,1	11,9
- 50 år eller ældre	11	-	-	7,3	11,4	15,8	13,2	16,3
<u>Stilling</u>								
- Faglært	6	-	-	2,6	8,2	4,7	7,1	9,9
- Ufaglært	5	-	-	2,0	5,8	1,5	3,9	4,8
- Funktionær	13	-	-	7,7	9,8	18,3	13,8	18,0
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Signaturforklaring:- Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 7. Billige kantinepriser. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	10	12	17	15,5	23,3	26,5	24,7	28,2
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	7	-	-	15,2	23,3	24,4	23,8	28,1
- Kvinder	12	-	-	15,8	23,3	29,3	25,7	28,4
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	9	-	-	16,0	28,5	27,9	28,2	24,0
- 30-39 år	9	-	-	16,9	21,8	27,0	24,2	38,1
- 40-49 år	15	-	-	13,8	22,4	28,0	24,8	27,8
- 50 år eller ældre	6	-	-	13,1	21,1	22,5	21,6	23,1
<u>Stilling</u>								
- Faglært	8	-	-	11,2	22,6	17,8	21,1	26,8
- Ufaglært	7	-	-	13,9	19,5	24,4	21,6	18,1
- Funktionær	12	-	-	16,9	25,1	29,7	27,3	32,4
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 8. Billigt/gratis firmasommerhus. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	3	5	14	3,9	15,5	22,0	18,3	14,0
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	4	-	-	4,3	12,5	15,7	13,9	13,9
- Kvinder	2	-	-	3,5	18,3	29,6	22,9	14,0
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	4	-	-	2,9	14,5	17,7	15,9	8,4
- 30-39 år	4	-	-	5,9	19,8	24,0	21,7	23,1
- 40-49 år	0	-	-	3,2	15,2	22,2	18,2	16,6
- 50 år eller ældre	2	-	-	3,1	10,8	24,2	16,1	7,5
<u>Stilling</u>								
- Faglært	2	-	-	2,2	9,9	6,5	8,9	7,7
- Ufaglært	0	-	-	1,4	10,9	9,2	10,2	10,6
- Funktionær	4	-	-	5,8	20,2	30,2	25,0	18,0
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Anm.: Der må tages forbehold for, hvorvidt det viste forløb for dette gode er helt korrekt.

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 9. Gratis drikkevarer. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	19	31	33	35,8	44,3	49,0	46,4	47,4
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	20	-	-	37,6	47,3	49,2	48,1	46,1
- Kvinder	19	-	-	34,1	41,6	48,8	44,5	49,0
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	22	-	-	45,5	54,9	48,3	52,1	54,5
- 30-39 år	19	-	-	35,9	44,1	57,7	50,0	56,0
- 40-49 år	25	-	-	28,8	41,8	45,2	43,3	37,8
- 50 år eller ældre	10	-	-	31,7	37,3	41,7	39,0	43,5
<u>Stilling</u>								
- Faglært	17	-	-	36,1	40,7	44,9	42,0	44,4
- Ufaglært	19	-	-	30,4	43,7	46,6	44,9	41,9
- Funktionær	22	-	-	35,6	46,7	50,9	48,7	50,7
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 10. Firmaets produkter gratis eller til en billig pris. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	19	21	24	26,4	27,4	31,4	29,1	37,8
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	23	-	-	30,8	29,7	38,6	33,7	44,5
- Kvinder	14	-	-	22,2	25,3	22,9	24,4	29,2
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	29	-	-	37,0	42,5	42,9	42,6	56,2
- 30-39 år	18	-	-	27,9	25,8	31,6	28,4	44,8
- 40-49 år	14	-	-	18,5	20,7	27,4	23,6	27,8
- 50 år eller ældre	9	-	-	19,9	22,7	23,3	23,0	26,5
<u>Stilling</u>								
- Faglært	25	-	-	40,2	25,5	43,0	30,9	44,4
- Ufaglært	21	-	-	28,2	28,7	35,9	31,8	35,2
- Funktionær	16	-	-	21,6	28,0	27,0	27,5	35,6
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Tabel 11. Andet. Frynsegoder. Hel- eller deltidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 20 timers arbejde om ugen, der har det pågældende gode. 1979-1997.

År	1979	1985	1992	1993/94	1996 (feb./marts)	1996 (aug.)	1996 (de 2 undersø- gelser slået sammen)	1997
Andel ialt	-	-	-	5,2	5,4	7,7	6,4	6,9
Andel med frynse- goder fordelt på:								
<u>Køn</u>								
- Mænd	-	-	-	6,5	6,1	9,7	7,7	8,7
- Kvinder	-	-	-	3,9	4,8	5,4	5,0	4,5
<u>Alder</u>								
- Under 30 år	-	-	-	5,7	6,7	10,2	8,2	8,3
- 30-39 år	-	-	-	5,6	7,5	8,2	7,8	12,7
- 40-49 år	-	-	-	4,7	4,6	6,5	5,4	2,7
- 50 år eller ældre	-	-	-	4,4	2,2	5,8	3,6	4,8
<u>Stilling¹⁾</u>								
- Faglært	-	-	-	6,3	6,6	9,4	7,4	5,6
- Ufaglært	-	-	-	3,9	1,7	6,1	3,6	3,8
- Funktionær	-	-	-	5,1	6,2	7,8	7,0	8,5
Antal personer, der er blevet spurgt om frynsegoder	996	1590	1452	2270	869	651	1520	553

Anm.: Interviewpersonerne er i 1993/94, 1996 og 1997 udover de i de foregående seks tabeller nævnte kategorier også blevet spurgt, om de havde adgang til sejlbåd. Disse svar er ikke medtaget under kategorien "Andet". Antal ja-svar var i 1993/94: 3 personer, i 1996: 15 personer og i 1997: 8 personer. Svarende indgår dog i den samlede frekvens.

Signaturforklaring: - Oplysning mangler.

Noter 1) Faglærte og funktionærer 1979 er ekskl. elever/lærlinge, mens det de øvrige år er inkl. elever/lærlinge.

2) Det antal personer, der indgår i stillingsfordelingen, kan være lidt mindre end det samlede antal personer, der har fået stillet spørgsmål om frynsegoder, enten fordi interviewpersonen har haft arbejde både som selvstændig og som lønmodtager i løbet af året og derfor kan være registreret som selvstændig/medhjælpende ægtefælle, eller fordi interviewpersonens stillingsbetegnelse blot er "lønmodtager uden nærmere angivelse", eller jf. note 1).

Eksempler på, hvilke typer af goder "Andet" dækker over:

Adgang til idræts-, motions- og andre fritidstilbud enten gratis eller til en billig pris, gratis aviser eller tidsskrifter, rabatordninger i andre firmaer, kulturtilbud eller specielle rabatordninger i forretninger gennem personaleforening, andre rabatordninger, firmafester med pårørende, weekendophold, udflugter, personalelån, forsikringer, ekstra feriepenge, ekstra ferieuge, gratis telefonvækning, god pensionsordning, betalt transport til arbejde, gratis togkort, billige ferierejser, opsparet bonus til rejser, tøjtillæg, fri uniform, arbejdstøj, betalt parkeringsplads, fribolig, fordelagtig leje af hus, PC'er til rådighed, mulighed for at låne eller leje (billigt) forskelligt til privat brug fx i forbindelse med fester (telt, stole og borde), flytning (bil, trailer) eller reparationer (værksted, værktøj).

6. Afrunding

En kort sammenfatning af resultaterne dækkende perioden 1979-1992 kan ses i Gunnar Viby Mogensen (1995a) og (1995b): "Frynsegoder blev mere udbredte i Danmark mellem 1979 og 1992, hvorefter en stramning af beskatningsreglerne for enkelte af dem synes at have bremset væksten noget i det dog stadig ret betydelige omfang. Som frynsegoderne er afgrænset her i bogen, oplyser omkring 56 procent af de beskæftigede lønmodtagere regelmæssigt at modtage dem. Rettigheden til disse ikke-monetære ydelser er nogenlunde jævnt fordelt på forskellige stillingsgrupper, men det er især funktionærerne, der har adgang til bil og telefon, mens arbejderne i videre udstrækning har adgang til firmaets "produkter".

Omtale af nogle hovedtendenser for perioden som helhed - dvs. inkl. 1996 og 1997 - kan ses i den på forsiden omtalte artikel i Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed Nr. 3: Oktober 1997.

Litteratur

AIM. 1979a. AIM NYT. København.

AIM. 1979b. Udbredelsen af frynsegoder. København.

Amby, Christen. 1997. "Nye skatteregler og deres administrative konsekvenser", Skattechefen nr. 2/97 s. 18-20.

Bertelsen, Preben m.fl. 1993. Medarbejdergoder. Skat - skat ikke. Børsen Bøger, København.

Børsen. 07.03.1997. Beskeden lempelse i skat på personalegoder.

Børsen. 23.05.1997. PC'er og personale-goder til 2. behandling.

Danmarks Statistik. Diverse år. Statistisk Tiårsoversigt. København.

Hjernøe, Susanne. 1993. "Beskatning af personalegoder i lyset af skattereformen", SR-SKAT nr. 6-93 s. 354-363. Foreningen af Statsautoriserede Revisorer.

Hjernøe, Susanne. 1994. "Beskatning af personalegoder - En status", SR-SKAT nr. 6-94 s. 367-378. Foreningen af Statsautoriserede Revisorer.

Kristensen, Per. 1995. "På forårstur i Brede" i Nyt fra Arbejdermuseets Venner 1995:3. København.

Morgenavisen Jyllands-Posten. 18.10.1996. Skat i små sko.

OECD. 1988. The taxation of fringe benefits. Paris.

Pedersen, Lisbeth. 1995. "People in Employment in 1994", i Gunnar Viby Mogensen (red.): Work Incentives in the Danish Welfare State s. 45-79. Aarhus Universitetsforlag, Århus.

Personbeskatningsudvalget. 1992. Rapport fra Udvalget om Personbeskatning II kap. 11 s. 353-362. København.

Petri, Jens. 1992. "Hvordan værdiansættes livskvalitet skattemæssigt?", Tidsskrift for Skatteret punkt 470 i nr. 41/1992

Skatteministeriet og Told- og Skattestyrelsen. Div. år. Ligningsvejledningen. København.

Stevens, Beth. 1986. "Complementing the Welfare State: The development of private pension, health insurance and other employee benefits in the United States". Labour-Management Relations Series No. 65. ILO. Geneve.

Tidsskrift for Skatter og Afgifter. 1997a. Personalegoder, punkt 214 i nr. 12/97.

Tidsskrift for Skatter og Afgifter. 1997b. Personalegoder, punkt 427 i nr. 24/97.

Viby Mogensen, Gunnar. 1995a. "Summary and Conclusions", i Gunnar Viby Mogensen (red.). 1995. Work Incentives in the Danish Welfare State. New Empirical Evidence s. 245-261. Aarhus Universitetsforlag, Århus.

Viby Mogensen, Gunnar m.fl. 1995b. Hvad driver værket? Om sammenhængen mellem socialpolitik, skatte-
lovgivning og arbejdsudbud i dagens Danmark. Med kommentarer af Kjell-Olof Feldt m.fl. Spektrum, Køben-
havn.

Viby Mogensen, Gunnar (red.). 1995c. Work Incentives in the Danish Welfare State. New Empirical Evidence.
Aarhus Universitetsforlag. Århus.

Wolsted, Torben og Lars Johansen. 1994. "Fri bil - frynsegode eller privat udgift", SR-SKAT nr. 6-94 s. 367-
378. Foreningen af Statsautoriserede Revisorer.